

Anadrom røye i Van Mijenfjorden

Røya på Svalbard forekommer i to hovedformer: anadrom (sjørøye) og stasjonær. Sjørøya foretar en næringsvandring til havet om sommeren, mens den stasjonære røya lever hele livet i innsjøen (Svenning, 2010). På Svalbard finnes det antakeligvis 100–150 innsjøer med stasjonær røye, fordelt på øyene Spitsbergen, Kong Karls Forland, Nordaustlandet, Barentsøya og Bjørnøya. Betydelige bestander av anadrom røye (sjørøye) finnes trolig ikke i mer enn rundt 20 innsjøsystemer på øyriket (Svenning, 2010).

Forskrift om fiske etter røye på Svalbard omfatter fiske etter røye i vassdrag på Svalbard og i sjøområdet rundt Svalbard ut til territorialgrensen, inkludert Hopen og Bjørnøya. Alle som har løst fiskekort, kan benytte stang og handsnøre i innsjøer og i havet. Fastboende på Svalbard kan fiske med garn i havet i perioden mellom 1. januar og 15. oktober, så fremt det foregår minst 200 meter fra elvemunningen. Det er 24 vann på Svalbard der det er tillatt å fiske; ingen av disse har utløp til Van Mijenfjorden.

Det finnes imidlertid en innsjø med antatt anadrom røyebestand i Van Mijenfjorden: Ratjørna (77°95525'N; 17°62045'Ø) i Kjellstrømdalen. Det er viktig å merke seg at Ratjørna ikke er et unikt stedsnavn på Svalbard, derav koordinatene. Det er ikke lov å fiske i vannet, og det er per dags dato det eneste vannet i Van Mijenfjorden som har status som anadromt. Man vet at det har vært fisket mye i Kaldbukta av de som oppholdt seg i Sveagruva. I 2020 ble det tatt til dels store fangster ved Kapp Amsterdam, ikke langt fra Sveagruva (pers. komm. G. Christensen). Det vites ikke med sikkerhet om bestanden i Ratjørna fortsatt er anadrom. Ifølge Christensen og Evenset (2011) ble det gjennomført et prøvefiske der i 2010. De ti fiskene som ble fanget, var relativt store – mellom 52 og 62 cm – men var tynne og i dårlig kondisjon (Christensen & Evenset, 2011). Videre skriver de at det er lite trolig at det er anadrom røye i vassdraget.

Ifølge Sysselimesteren (dialog med G.B. Arntsen i 2020) ble det fisket i sjøen stort sett hver sommer med utgangspunkt i Sveagruva og nærområdet. Fiskene de fikk, var stor og feit. Det er ingen andre vassdrag i nærområdet som kan produsere, relativt sett, så mye og så stor fisk i Van Mijenfjorden eller Van Keulenfjorden. Det nærmeste er Linnévatnet, som fisken i teorien kan komme fra, men Ratjørna (i Kjellstrømdalen) er mer sannsynlig. Med utgangspunkt i innleverte hoder fra fisk fanget i sjøen utenfor Sveagruva, kunne det vært av interesse å utføre genetiske analyser og sammenlikne med røye fra både Linnévatnet og Ratjørna (i Kjellstrømdalen). Det bør undersøkes om Ratjørna fortsatt er anadromt. Undersøkelsene til Christensen og Evenset (2011) tydet på at fisken var stasjonær kanibalrøye. I og med at vannet er lokalisert 28 moh, kan det tenkes at det ikke er alle år det har vært gode vandringsmuligheter ut i sjø, slik at det har etablert seg både en stasjonær og en anadrom bestand i vannet. Ifølge Sysselimesteren på Svalbard er det oversendt fiskehoder som muliggjør otolittanalyser til NINA i Tromsø.

Det er uansett motstridende, sett i et forvaltningsperspektiv, at det er lov å fiske etter røye i Van Mijenfjorden, mens det ikke er lov å fiske i Ratjørna, som har vært og fortsatt er den eneste kjente mulige anadrome bestanden av svalbardrøye i Van Mijenfjorden. Kunnskapen om sjørøya i Van Mijenfjorden bør styrkes, og man bør finne ut om fisken som fangstes i fjorden, stammer fra Ratjørna eller et annet vann.

Referanser:

Svenning, M.-A. (2010). Metodikk for prøvefiske etter røye på Svalbard. Tromsø. (NINA. Rapport; 645). 30 sider.

Christensen, G. N. & Evenset, A. (2011). Miljøgifter i røye fra innsjøer på Svalbard. Tromsø. (Akvaplan-niva. Rapport: 4232-1). 34 sider.